

Karl Radek: Segerorganisatören Leo Trotskij

[Denna artikel publicerades första gången 1923 i Pravda, och en engelsk översättning publicerades samma år i Kominterns pressbulletin Inprecorr. Radeks bedömning av Trotskij's roll vid skapandet av Röda Armén och under inbördeskriget var alltså en officiell hyllning från dåtidens kommunistiska rörelse, innan den staliniserades. Översättning från den engelska versionen på marxists.org, Göran Källqvist.]

Historien har förberett vårt parti för olika uppgifter. Oavsett hur otillräcklig vår statsapparat eller vår ekonomiska verksamhet må vara, så har partiets hela förflutna förberett det psykologiskt för arbetet att skapa en ny ekonomisk ordning och en ny statsapparat. Historien har till och med förberett oss för diplomati. Man behöver knappast nämna att världspolitiken alltid har sysselsatt marxisternas tankar. Men det var de oändliga förhandlingarna med mensjevikerna som fulländade våra diplomatiska tekniker, och det var under dessa gamla strider som kamrat Tjtjjerin¹ lärde sig skriva diplomatiska noter. Vi har nyss börjat lära oss ekonomins underverk. Vår statsapparat gnisslar och knarrar. Men en sak har vi i allra högsta grad varit framgångsrik med – Röda armén. Dess skapare, dess centrala vilja, är kamrat L D Trotskij.

Den gamla generalen Moltke, tyska arméns skapare, talade ofta om risken för att diplomaternas pennor skulle kunna ödelägga det arbete som soldaternas sablar utfört. Krigare över hela världen, även de som var klassiska författare, har alltid valt svärdet före pennan. Den proletära revolutionens historia har visat att pennan kan smidas om till ett svärd. Trotskij är en av den internationella socialismens bästa skribenter, men dessa litterära fördelar hindrade inte honom från att bli den första proletära arméns ledare och ledande organisatör. Pennan som hölls av revolutionens bästa skribent smiddes om till ett svärd.

Det var brist på marxistisk militär litteratur

Den vetenskapliga socialismens litteratur hjälpte inte kamrat Trotskij särskilt mycket för att lösa de problem som partiet stod inför när det hotades av världsimperialismen. Om vi tittar igenom hela den socialistiska litteraturen före kriget hittar vi – med undantag för Engels' föga kända verk, en del kapitel i hans *Anti-Dühring* som berör strategins utveckling, och några kapitel i Mehrings utmärkta bok om Lessing, som ägnas åt Fredrik den stores krig – bara fyra arbeten om militära frågor: August Bebel's pamflett om milisen, Gaston Mochs bok om milisen, Schulz' två band om krigshistorien, och Jaurès bok som ägnas åt att sprida tanken på milis i Frankrike. Med undantag för Schulz' och Jaurès' böcker, som är av stort värde, har all den socialistiska litteratur som publicerats om militära frågor sedan Engels' död varit dålig amatörism. Men inte ens Schulz' och Jaurès' arbeten gav något svar på de frågor som den ryska revolutionen stod inför. Schulz' bok redogjorde för strategins och den militära organisationens utveckling under flera sekel bakåt. Den var ett försök att tillämpa den marxistiska historiska forskningsmetoden, och slutade med Napoleonperioden. Jaurès bok är fylld

¹ Vid denna tidpunkt (1923) var Georgij Tjtjjerin sovjetisk kommissarie för utrikes angelägenheter.

av begåvning och glöd, och visar att han är bekant med den militära organiseringens problem, men lider av en grundläggande brist: denne begåvade representant för reformismen strävade efter att göra den kapitalistiska armén till ett verktyg för nationens försvar och ta ifrån den funktionen att försvara borgarklassens klassintressen. Alltså lyckades han inte förstå militarismens utvecklingstendenser och drev tanken på demokrati i krigsfrågan in absurdum, till frågan om armén.

Ursprunget till begreppet Röda armén

Jag vet inte i vilken mån kamrat Trotskij sysselsatte sig med frågor om militärkunskaper före kriget. Jag tror inte att han fick sina begåvade insikter i dessa frågor från böcker, utan vid den tiden kom impulserna i denna riktning när han verkade som korrespondent under Balkankriget, den sista repetitionen innan det stora kriget. Det är troligt att han fördjupade sina kunskaper om stridsteknik och arméns mekanismer under sin sejour i Frankrike (under kriget), varifrån han skickade lysande krigssammandrag till Kievtidningen *Mysl*. I dessa arbeten går det att se hur storartat han insåg arméns själ. Marxisten Trotskij såg inte bara arméns yttre disciplin, kanonen, tekniken. Han såg de levande människor som betjänar krigets verktyg, han såg de tveksamma anfallen på slagfältet.

Trotskij är författare till den första broschyr som gav en detaljerad analys av orsakerna till Internationalens förfall.² Inte ens inför detta omfattande förfall tappade Trotskij sin tro på socialismens framtid. Tvärtom var han djupt övertygad om att alla de egenskaper som borgarklassen försöker förfina hos det uniformerade proletariatet för att säkerställa sin egen seger snart skulle vända sig mot borgarklassen, och inte bara tjäna som revolutionens utan också de revolutionära arméernas grundval. Ett av de mest anmärkningsvärda dokumenten om hans förståelse för arméns klasstruktur och själ är det tal han höll om Kerenskij's julioffensiv – jag tror att det var vid den första sovjetkongressen och i Petrograds arbetar- och soldatsovjet. I sitt tal förutsade Trotskij att offensiven skulle falla samman, inte bara av tekniskt militära orsaker, utan utifrån en politisk analys av förhållandena i armén.

”Ni” – och här riktade han sig till mensjevikerna och socialistrevolutionärerna – ”kräver att regeringen ska ändra krigets mål. Därmed säger ni till armén att de gamla målen, i vars namn tsarismen och borgarklassen krävde uppoffringar utan motstycke, inte motsvarade de ryska böndernas och det ryska proletariatets intressen. Ni har inte fått till stånd någon förändring av krigets mål. Ni har inte skapat något för att ersätta tsaren och fosterlandet, och ändå kräver ni att armén ska utgjuta sitt blod för detta ingenting. Vi kan inte kämpa för *ingenting*, och ert äventyr kommer att sluta med ett sammanbrott.”

Hemligheten bakom Trotskij's storhet som organisatör av Röda armén är hans inställning till frågan.

Alla stora militära författare betonar den moraliska faktorns utomordentligt avgörande betydelse under krig. Hälften av Clausewitz' viktiga bok ägnas åt denna fråga, och hela vår seger under inbördeskriget beror på omständigheten att Trotskij visste hur man skulle tillämpa kunskapen om den moraliska faktorns betydelse under krig på vår verklighet. När den gamla tsaristiska armén föll i spillror föreslog Kerenskijregeringens krigsminister, Verchovskij, att de gamla militära klasserna skulle hemförlovas, de militära myndigheterna bakom fronten delvis minskas, och armén

² *Kriget och internationalen*, på marxistarkiv.se – öa.

omorganiseras genom att införa nya element. När vi grep makten och skyttegravarna tömdes ställde många av oss samma förslag. Men denna tanke var en ren utopi. Det var omöjligt att ersätta den flyende tsaristiska armén med nya styrkor. Dessa två vågor skulle ha korsat och splittrat varandra. Den gamla armén måste upplösas helt och hållet. Den nya armén kunde bara byggas upp med hjälp av den larmsignal som Sovjetryssland skickade till arbetarna och bönderna att försvara revolutionens erövringar.

När de bästa tsaristiska officerare som fanns kvar i armén efter vår seger möttes i april 1918 i syfte att, tillsammans med våra kamrater och några militära representanter från de allierade, utarbeta en plan för att organisera armén, så lyssnade Trotskij – jag har ett tydligt minne av denna scen – i flera dagar i tystnad på deras planer. Det var planer som hade smitts av folk som inte förstod den omvälvning som pågick framför deras ögon. Alla besvarade de frågan om hur en armé skulle organiseras enligt det gamla mönstret. De insåg inte den förvandling som hade ägt rum i det mänskliga material på vilket armén grundar sig. Vad krigsexperterna skrattade åt de första frivilliga trupper som kamrat Trotskij organiserade i sin egenskap av krigskommissarie! Den gamle Borisov, en av de bästa ryska militära författarna, försäkrade om och om igen de kommunister som han tvingades komma i kontakt med, att inget skulle komma ur detta arbete, att armén bara kunde byggas upp på basis av allmän värnplikt och upprätthållas med hjälp av järndisciplin. Han insåg inte att de frivilliga trupperna var de säkra grundpelare på vilka byggnaden skulle resas, och att bonde- och arbetarmassorna bara kunde samlas kring stridsfanan om de breda massorna stod inför en dödsfara. Utan att för ett ögonblick tro att frivilligarmén kunde rädda Ryssland, så byggde Trotskij upp den som en apparat som han behövde för att skapa en ny armé.

Utnyttja de borgerliga specialisterna

Men Trotskijs organisatoriska geni och djärva tänkande uttrycks ännu tydligare i hans modiga beslutsamhet att utnyttja krigsspecialisterna för att skapa armén. Varje god marxist är fullt medveten om att vi för att bygga upp en fungerande ekonomisk apparat fortfarande behöver hjälp från den gamla kapitalistiska organisationen. I sitt tal i april [1917] angående sovjetmaktens uppgifter försvarade Lenin denna tes med största beslutsamhet. Denna tanke ifrågasätts inte inom partiets mogna kretsar. Men tanken att vi skulle kunna skapa ett verktyg för att försvara republiken, en armé, med hjälp av tsaristiska officerare, mötte ett hårdnackat motstånd. Vem kunde tänka sig att åter beväpna de vita officerarna som just hade avväpnats? Det frågade sig många kamrater. Jag minns en diskussion om denna fråga bland redaktörerna för de så kallade vänsterkommunisternas tidning *Kommunist*, där frågan om att anställa stabsofficerare nästan ledde till splittring. Och redaktörerna för denna tidning var bland partiets bäst skolade teoretiker och praktiker. Det räcker att nämna namnen Bucharin, Ossonski, Lomov, W Jakovlev. Det fanns ännu större misstro bland våra militära kamrater, som hade rekryterats till vår militära organisation under kriget. Det enda som kunde dämpa misstron mot våra militära tjänstemän, det enda som kunde få dem att gå med på att utnyttja den kunskap som de gamla officerarna besatt, var Trotskijs brinnande tilltro till vår samhälleliga styrka, övertygelsen att vi kunde skaffa oss fördelarna av krigsexperternas vetande utan att låta dem tvinga på oss sin politik, övertygelsen att de progressiva arbetarnas revolutionära

vaksamhet skulle göra det möjligt för dem att få bukt med alla kontrarevolutionära försök från stabsofficerarnas sida.

Trotskij's oemotståndliga energi

För att segra måste armén ledas av en man med järnvilja, som inte bara skulle ha partiets fulla förtroende utan också kunde använda denna järnvilja för att kuva de fiender som tvingas tjäna oss. Men kamrat Trotskij har inte bara lyckats underordna till och med de allra högsta stabsofficerarna under sin energi. Han uppnådde ännu mer: han lyckades vinna de bästa krigsexperternas förtroende och förvandla dem från Sovjetrysslands fiender till dess allra djupast övertygade anhängare. Jag bevittnade en sådan av Trotskij's segrar vid tiden för förhandlingarna i Brest-Litovsk. De officerare som hade följt oss till Brest-Litovsk hade en mer än reserverad hållning till oss. De fyllde sin roll som experter på ett ytterst nedlåtande sätt, med uppfattningen att de deltog i en komedi som bara hade till uppgift att dölja en affärsöverenskommelse som sedan länge hade slutits mellan bolsjevikerna och den tyska regeringen. Men det sätt på vilket Trotskij genomförde kampen mot den tyska imperialismen i namn av den ryska revolutionens principer tvingade varje människa i mötesrummet att känna att denna det ryska proletariats utomordentliga representant hade uppnått en moralisk och andlig seger. Allt eftersom det stora dramat i Brest-Litovsk utvecklades försvann krigsexperternas misstro mot oss.

Så tydligt jag minns kvällen då amiral Altvater – som senare avled – en av den gamla regimens ledande officerare som började hjälpa Sovjetryssland av moraliska skäl och inte av rädsla, kom in i mitt rum och sa: ”Jag kom hit för att ni tvingade mig. Jag trodde inte på er. Men nu ska jag hjälpa er och utföra mitt arbete som aldrig förr, i den djupa övertygelsen att jag tjänar fosterlandet.” Det är en av Trotskij's största segrar att han till och med har lyckats övertyga personer som kommit till oss från fiendens läger enbart av tvång om att Sovjetregeringen verkligen kämpar för det ryska folkets välbefinnande. Det säger sig själv att denna stora seger på den inre fronten, denna moraliska seger över fienden, inte bara är resultatet av Trotskij's järnenergi som gav honom utbredd respekt. Den är inte bara resultatet av den djupa moraliska styrka och starka auktoritet på det militära området som finns hos denna socialistiska författare och folktalare som revolutionens vilja ställde i ledningen för armén. Segern har också krävt försakelser från tiotusentals av våra kamrater i armén, järndisciplin inom våra egna led, en fast strävan framåt mot våra mål. Den har också krävt ett mirakel: att de människomassor som så sent som igår flydde från slagfältet idag under mycket svårare förhållanden åter tar upp vapnen för att försvara landet.

Det är ett ovedersägligt faktum att dessa politiskt psykologiska faktorer spelade en viktig roll, men det starkaste, mest koncentrerade uttrycket för detta inflytande återfinns i Trotskij's personlighet. Här har den ryska revolutionen verkat via hjärnan, nervsystemet och hjärtat hos sin största representant. När våra första militära vedermödor började med Tjeckoslovakien visade partiet och dess ledare Trotskij hur den politiska kampanjens principer – som redan Lassalle lärde ut – kunde tillämpas på krig, på kampen med ”stålargument”. Vi koncentrerade alla våra materiella och moraliska krafter på kriget. Hela partiet hade förstått att detta behövdes. Men detta behov får också sitt högsta uttryck i Trotskij, denna figur av stål. Efter vår seger över Denikin i mars 1920 sa

Trotskij under partikonferensen: ”Vi har skövlat hela Ryssland för att besegra de vita.” I dessa ord hittar vi återigen den makalösa viljekoncentration som krävdes för att säkra segern. Vi behövde en man som förkroppsligade ett stridsrop, en man som blev det horn som blåste larmsignalen, den vilja som krävde att alla obetingat skulle underkasta sig det stora blodiga behovet.

L D personifierade revolutionen

Bara en man som arbetar som Trotskij, en man som skonar sig själv lika lite som han, som kan tala till soldaterna som bara han kan – bara en sådan man kunde bli det väpnade folkets banerförare. Han har varit allt detta i en person. Han har lärt ut de strategiska råd som experterna tillhandahållit och har kombinerat det med en riktig bedömning av de sociala styrkeförhållandena. Han visste hur man i en enda rörelse skulle förena impulserna från de tiotusentals kommunister på fjorton fronter som upplyste högkvarteret vad den verkliga armén är och hur man kan arbeta med den. Han förstod hur man skulle kombinera allt detta i en strategisk plan och ett organisatoriskt schema. Och under allt detta lysande arbete förstod han bättre än någon annan hur man skulle tillämpa vetenskapen om den moraliska faktorns betydelse under krig.

Denna kombination mellan politiker och strategisk och militär organisatör kännetecknas bäst av det faktum att Trotskij under hela detta hårda arbete insåg (den kommunistiska författaren) Demian Bednys eller konstnären Moors (som ritar de flesta politiska karikatyrerna till kommunernas tidningar, affischer, etc.) betydelse för kriget. Vår armé var en bondearmé, och proletariats diktatur när det gäller armén, det vill säga att denna bondearmé leds av arbetare och arbetarklassens företrädare, förverkligades i Trotskijs personlighet och i de kamrater som samarbetade med honom. Med hjälp av hela vår partiapparat lyckades Trotskij ge den av kriget utmattade bondearmén en djup övertygelse om att den kämpade för sina egna intressen.

Oskiljaktigt knuten till historien

Under arbetat att forma Röda armén arbetade Trotskij med hela partiet. Han skulle inte ha kunnat fullfölja denna uppgift utan partiet. Men utan honom skulle skapandet av Röda armén och dess segrar ha krävt oändligt mycket större uppoffringar. Vårt parti kommer att gå till historien som det första proletära parti som har lyckats skapa en stor armé, och denna strålande sida i den ryska revolutionens historia kommer för alltid att vara knuten till namnet *Lev Davidovitj Trotskij*, en man vars arbete och gärningar inte bara kommer att göra anspråk på den unga arbetargenerationens kärlek, utan också deras vetenskapliga studier under förberedelserna för att erövra hela världen.